

**Jordan B.
Peterson**

12

**pravidel
pro život**

Protilátka proti chaosu

Argo

V současnosti
nejvlivnější intelektuál
západního světa

New York Times

Jordan B. Peterson

**Jordan B.
Peterson**

12

**pravidel
pro život**

Protilátka proti chaosu

Argo

Přeložil Aleš Drobek

12 Rules for Life. An Antidote to Chaos

Copyright © 2018 Dr. Jordan B. Peterson by arrangement with CookeMcDermid Agency, The Cooke Agency International and Kristin Olson Literary Agency s. r. o. Originally published in English by Random House Canada.

Foreword Copyright © 2018 Norman Doidge

Czech edition © Argo, 2019

Translation © Aleš Drobek, 2019

ISBN 978-80-257-2792-8 (váz.)

ISBN 978-80-257-2858-1 (e-kniha)

PŘEDMLUVA

Pravidla? Zase nějaká pravidla? To snad ne. Není život dost složitý a omezující i bez abstraktních pravidel, která neberou ohled na konkrétní, jedinečné situace? Vždyť lidský mozek je nesmírně tvárný a vyvíjí se u každého různě, v závislosti na životních zkušenostech – jak potom mohou existovat pravidla, která jsou univerzálně prospěšná?

Lidé se pravidel obvykle nedožadují, dokonce ani v bibli. Když Mojžíš sešel z hory se dvěma kamennými deskami, na nichž bylo vyryto deset přikázání, synové a dcery Izraele se oddávali bujarým radovánkám. Po čtyři století byli otroky egyptských faraónů a jejich tyranských nařízení, a Mojžíš je pak dalších čtyřicet let vedl nehostinnou pouští, aby z nich vypudil otrockého ducha. A když se nyní konečně dočkali svobody, propadli nevázanému veselí, křepčili kolem zlatého telete a oddávali se všemožným nestoudnostem.

„Mám dobrou a špatnou zprávu,“ zavolal na ně zákonodárce. „Kterou chcete slyšet první?“

„Dobrou!“ odvětili požitkáři.

„Usmloval jsem to z patnácti na deset přikázání!“

„Aleluja!“ zaradoval se prostopášný dav.

„Ale cizoložství tam zůstalo.“

Takže nějaká pravidla budou, ale nebojte, jen pár. K pravidlům máme rozporuplný vztah, i když víme, že je potřebujeme. Lidem se svobodným duchem, s osobností, se pravidla zdají omezující, jako urážka jejich schopností a hrdosti na to, že umějí vzít svůj život do vlastních rukou. Proč by se měli nechat posuzovat podle cizích pravidel?

Jenomže posuzování jsme. Bůh koneckonců nedal Mojžíšovi „Desatero doporučení“, dal mu přikázání. Jsem-li svobodný

člověk, pak má první reakce na jakékoli přikázání může být pocit, že nikdo, dokonce ani Bůh, mi nemá co poroučet, i kdyby to se mnou myslel dobře. Příběh o zlatém teleti nám však připomíná, že bez pravidel se promptně stáváme otroky svých vášní, a to už nemá se svobodou nic společného.

A nejen to. Biblický příběh nás také varuje, že je-li člověk ponechán vlastnímu neškolenému úsudku, brzy propadne malosti a začne se zhlížet v přízemnosti. Například uctívá modly, které v něm probouzejí zvířecí, bezuzdné instinkty. Z onoho starého hebrejského příběhu je zřejmé, jak by podle našich předků dopadla civilizace, kdyby nebylo pravidel, která nás vedou k tomu, abychom pozvedli zrak od země a sami sebe zdokonalovali.

Obzvlášť se mi na něm líbí, že svá pravidla nepředkládá v podobě prostého seznamu, jak by to udělal třeba právník, zákonodárce nebo úředník, nýbrž je zasazuje do dramatického vyprávění, které ilustruje, proč pravidla potřebujeme. Ta jsou díky tomu srozumitelnější. Podobně i profesor Peterson v této knize svých dvanáct pravidel jen nepředkládá, nýbrž vypráví příběhy a využívá své znalosti z mnoha vědeckých oborů, když dokládá a vysvětluje, proč nás ta nejlepší pravidla neomezují, nýbrž nám usnadňují cestu k profesním a osobním cílům a vedou nás k plnějším a svobodnějším životu.

S Jordanem Petersonem jsem se seznámil 12. září 2004, na návštěvě u dvou našich společných známých, televizního producenta Wodeka Szemberga a lékařky Estery Bekierové. Wodek tenkrát pořádal narozeninovou oslavu. On i Estera jsou polští imigranti, kteří se narodili a vyrostli za železnou oponou, kde lidé věděli, že o některých věcech se zkrátka nemluví, a že kdo by zpochybňoval určité společenské a politické doktríny (o režimu samotném nemluvě), se zlou by se potázel.

Tady v Kanadě se však naši hostitelé vyžívali v otevřené, přímé konverzaci a pořádali elegantní večírky, kde se stilo rčení „co na srdci, to na jazyku“, bez zábran a okolků. Pokud se hovor stočil na politiku, lidé různých přesvědčení spolu mluvili – dokonce s potěšením – způsobem, jaký je dnes k vidění stále vzácněji.

Wodek se občas vyjadřoval stejně, jako se smál – hlasitě a výbušně. Pak ale každého, kdo jej k tomu vyprovokoval, objal pevněji, než možná sám chtěl. To bylo na setkáních u něj doma to nejlepší, a pro tu jeho upřímnost a vřelá objetí stálo za to ho vyprovokovat. Oproti tomu Esterin hlas se vždy nesl přes pokoj přímo k určenému posluchači. Tyto exploze pravdy nijak nenarušovaly atmosféru ve společnosti, osvobozovaly nás, vedly k dalším explozím a smíchu a večer byl díky nim ještě příjemnější, protože ve společnosti Východoevropanů jako Szemberg a Bekierová, kteří mohli znovu volně dýchat, člověk vždy věděl, s kým má co do činění. Romanopisec Honoré de Balzac jednou napsal, že každý bál a večírek v jeho rodné Francii měl vždy dvě fáze. Tu první charakterizovali znudění hosté ve škrobených pózách, kteří sem přišli kvůli jedné slavné osobě, aby se utvrdili ve své přitažlivosti či společenském postavení. Až po ní, v pozdních nočních hodinách, kdy už většina odešla, začala ta pravá zábava. Každého hovoru se účastnili všichni přítomní a afektované tóny vystřídal nestrojený smích. Na setkáních u Estery a Wodeka tato otevřenost a intimita, jindy vyhrazená pro čas mezi půlnocí a úsvitem, mnohdy začala, jakmile jsme překročili práh.

Wodek je lovec s hřívou stříbrných vlasů, který neustále vyhledává potenciální veřejné intelektuály. Okamžitě pozná, kdo má nadání mluvit do kamery a kdo v televizi působí autenticky, protože autentický je (to se před kamerou neutají). Takové lidi pak často zve k sobě domů. Jednoho dne přivedl profesora psychologie z mé alma mater, Torontské univerzity, který splňoval jeho kritéria – intelekt a emoce v báječné souhře. Wodek jej jako první postavil před kameru, protože v jeho očích byl můj torontský kolega učitelem, který si neustále hledá studenty a vždy je ochoten k přednášce. A určitě neškodilo, že měl kameru rád a ona jeho.

Toho odpoledne seděli Wodek a Estera u velkého stolu na zahradě a kolem nich obvyklá sbírka úst a uší a virtuosů hovornosti. Všechny jako bzučící paparazziové obletovaly včely, ale jeden nováček u stolu, muž s albertským přízvukem a v kovbojských botách, si

jich nevnímal a mluvil dál. Mluvil, i když jsme my ostatní hráli škatulata, hejbejte se, abychom utekli otravnému hmyzu. Zároveň jsme se však nechtěli vzdát příliš, protože nový člen našich shromáždění byl tak zajímavý.

Jordan Peterson měl ve zvyku probírat i ta nejhlubší témata s každým, kdo byl právě po ruce – většinu přítomných tenkrát viděl poprvé –, jako by šlo o nevázanou společenskou konverzaci. A když k nevázané konverzaci přece jen sklouzl, pak se interval mezi „Odkud znáte Wodeka a Esteru“, popřípadě „Kdysi jsem včely choval, jsem na ně zvyklý“, a nějakým vážnějším tématem počítal na nanosekundy.

Podobné otázky se probírají spíše na setkáních profesorů a odborníků, obvykle však jen někde v koutě mezi dvěma specialisty, a pokud jej sdílí celá společnost, většinou se to neobejde bez toho, že se někdo předvádí. Jenže tenhle Peterson, ač jistě erudovaný, nepůsobil jako suchopárný vědátor. Sálal z něj elán dítěte, které si ještě neuvědomuje, že dospělí už mohou být otupělí, a které bytostně věří, že pokud něco zajímá jeho, může to zajímat i ostatní. Na tom kovboji bylo zkrátka něco klukovského. Bavil se s námi, jako bychom všichni vyrostli spolu v jednom malém městě, či dokonce v jedné rodině, a všichni celou tu dobu přemýšleli o týchž problémech lidské existence.

Peterson nebyl vyloženě excentrický. Přednášel ostatně na Harvardu, měl dostatečný smysl pro společenské zvyklosti a byl to gentleman, jak už kovbojové bývají, ačkoli často říkal *zatraceně* a *sakra*, takovým staromódním způsobem. My ale naslouchali s uchváceným výrazem, protože se věnoval tématům, která se dotýkala všech přítomných.

Hovor s někým tak vzdělaným, který ovšem mluví tak neformálně, byl velmi osvobozující. Peterson se projevoval jakýmsi „motorickým“ myšlením, jako by potřeboval přemýšlet nahlas, pomocí svých motorických mozkových drah. Zároveň byl motorem, který se musí otáčet dostatečně rychle, aby fungoval, jak má, aby vystoupal do výše. Jeho mluva nebyla vyloženě horečná, i na volnoběh však vykazovala vysoké otáčky. Chrlil ze sebe smělé

postřehy. Petersona však na rozdíl od mnoha akademiků, kteří se ujmou slova a už jej nepustí, podle všeho těšilo, pokud jeho tvrzení někdo napadl nebo poopravil. Neštětil se, nekopal kolem sebe, vždycky jen nenuceně řekl: „No jo,“ zakroutil hlavou, když něco přehlédl, a zasmál se sám sobě, pokud příliš zevšeobecnil. Kvitoval s povděkem, pokud mu někdo ukázal dané téma z jiného úhlu. Bylo zřejmé, že problémy má ve zvyku promýšlet prostřednictvím dialogu.

Také si nešlo nepovšimnout, že na vědátora je Peterson neobyčejně praktický. Své argumenty dokládal příklady z běžného života – mluvil o firemním managementu, o tom, jak si vyrobit nábytek (většinu toho svého si zhotovil sám), jak naprojektovat jednoduchý dům nebo si uklidit pokoj (z toho se dnes stal internetový mem). Ve své učitelské praxi založil internetový školní projekt, v jehož rámci o sobě měli žáci z etnických menšin sepsat jakousi psychoanalýzu, volný proud myšlenek o své minulosti, přítomnosti a budoucnosti, a který měl za cíl snížit počet těch, kteří studium nedokončí. Dnes se oficiálně nazývá *Self-Authoring Program*.

Odjakživa jsem měl zálibu v lidech ze středozápadních prérií, kteří se narodili na farmě (kde se seznámili s přírodou) nebo v malém městečku, manuální práce jim nebyla cizí, spoustu času trávili pod širým nebem, na pospas žívlům, a vzdělali se buď sami, nebo vystudovali vysokou školu proti všem očekáváním. Byli pro mne vždy protikladem ke svým sofistickovaným, leč poněkud denaturalizovaným protějškům z města, kteří se s tím, že půjdou na vysokou, už rodí, a tak vzdělání mnohdy berou jako samozřejmost nebo jen jako výtah ke kariéře. Středozápadané jsou však jiní – selfmademani, neokázali, přátelští a přirozenější než lidé z velkého města, kteří mnohdy mají pocit, že jim svět něco dluží, a stále více času tráví u stolu a pracují se symboly v počítači. Přišlo mi, že našeho kovbojského psychologa zajímají jen takové myšlenky, které by podle něj mohly někomu prospět.

Stali se z nás přátelé. Coby psychiatr a psychoanalytik s láskou k literatuře jsem si jej oblíbil, protože Jordan je klinický psycholog,

navíc sečtělý, a nejenže miluje filozofii, dávnou mytologii a ruské romány, hluboké jako duše, ale bral je jako ten nejcennější odkaz lidstva. Zároveň však prováděl hodnotný statistický výzkum osobnosti a temperamentu a studoval neurovědu. Vzděláním je sice behaviorista, silně jej to však táhlo k psychoanalýze, která se soustředí na sny, archetypy, konflikty z dětství přetrvávající do dospělosti a rolí obranných mechanismů a racionalizace v běžném životě. Odlišoval se také tím, že byl jediným členem výzkumně orientované katedry psychologie na Torontské univerzitě, který také vedl vlastní praxi.

Kdykoli jsem jej navštívil, naše hovory začínaly nevázaným žertováním a smíchem – tak vítal hosty muž, který vyrostl v malém odlehlém městě v Albertě a jeho mladá léta jako by vypadla z filmu Fubar. Se svou ženou Tammy celý dům nejprve důkladně vykuchali, a pak jej představili na to nejvýstřednější středostavovské obydlí, jaké jsem kdy zažil. K vidění jsou zde nejen rozličné umělecké kousky, vyřezávané masky a abstraktní obrazy, jak je to dnes běžné. To vše zastiňuje ohromná sbírka originálních maleb socialistického realismu, například portréty Lenina a dalších komunistů z dob raného Sovětského svazu. Jordan začal tuto propagandu skupovat – na internetu za hubičku – krátce po pádu SSSR, kdy si celý svět vydechl úlevou. Obrazy oslavující revolučnického ducha pokrývaly každý centimetr všech stěn, stropů a dokonce i koupelen. Nebylo to proto, že by Jordan choval nějaké sympatie k totalitním režimům, ale protože si tím připomínal to, co by on i všichni ostatní nejraději zapomněli – že ve jménu jedné utopie bylo zmasakrováno na sto milionů lidí.

Chvíli mi trvalo, než jsem si zvykl na ten trochu strašidelný dům „vyzdobený“ preludem, který málem zničil lidstvo. Usnadnila mi to Jordanova báječná, jedinečná žena Tammy, která Jordanovu neobvyklou potřebu sebevyjádření přijala a dokonce jej v ní podporovala. Prostřednictvím těchto obrazů každý návštěvník poprvé nahlédne plnou hloubku Jordanových obav z lidského sklonu páchat zlo ve jménu dobra a jeho fascinace psychologickou záhadou zvanou sebeklam (jak je možné, že člověk oklame

sám sebe a ustojí to?), kterou s ním sdílím. Dlouhé hodiny jsme také probírali snad méně závažný (protože vzácnější) problém páchání zla ze zlé vůle, z potěšení nad utrpením druhých, které v sedmnáctém století tak znamenitě zachytil anglický básník John Milton ve *Ztraceném ráji*.

A tak jsme diskutovali a popíjeli čaj v jeho podsvětní kuchyni vyzdobené tou podivnou uměleckou sbírkou, vizuálním projevem Jordanovy neúnavné snahy překonat zjednodušující ideologie, ať levé nebo pravé, a neopakovat chyby minulosti. Po čase už mi nepřišlo vůbec divné, že srkáme čaj v kuchyni, bavíme se o rodinných problémech, o tom, kdo co četl naposled, s těmi zlověstnými obrazy všude kolem, které zpodobňovaly život, jak vypadal kdysi a jak v některých zemích vypadá dodnes.

Ve své první a donedávna jediné knize *Maps of Meaning* (Mapy významu) Jordan nabízí pronikavý výklad univerzálně platných témat světových mytologií a ukazuje, jak si různé kultury pomocí příběhů vysvětlovaly a mapovaly onen chaos, do něž je každý z nás vržen po narození. Chaotické je pro nás vše neznámé, každé neprozkoumané území, na něž se vydáváme, ať už jde o vnější svět nebo naše nitro.

Mapy významu, vydané více než před dvěma dekádami, čerpají z evoluce, neurovědeckého studia emocí a toho nejlepšího z Junga, Freuda, Nietzscheho, Dostojevského, Solženicyna, Eliada, Neumanna, Piageta, Frye a Frankla. Dokládají, jak ze široka Jordan přistupuje ke studiu toho, jak lidé a lidský mozek zpracovávají archetypální situace, v nichž se ocitáme pokaždé, když něčemu nerozumíme. Jeho kniha je skvělá v tom, že ukazuje, jak hluboké kořeny mají tyto situace v evoluci, v naší DNA, v našem mozku a našich nejstarších příbězích. Jordan navíc dokládá, že tyto příběhy přetrvaly dodnes, protože se k nim lidé stále obracují, kdykoli se v životě nevyhnutelně setkají s nejistotou a neznámem.

Jednou z mnoha předností knihy, kterou držíte v ruce nyní, je skutečnost, že je jakousi vstupní branou k *Mapám významu*, což

je velmi komplexní práce, protože Jordan si tehdy během psaní formoval svůj přístup k psychologii. Je to každopádně zásadní práce, jelikož navzdory našim odlišným genům a jedinečným životním zkušenostem, které utvářejí náš mozek, všichni se občas utkáme s neznámem a všichni se snažíme posouvat od chaosu k řádu. I mnohá pravidla této knihy vycházejí z *Map významu*, a jsou proto do jisté míry univerzální.

Prvotním podnětem k napsání *Map významu* se stal okamžik, kdy si dospívající Jordan uprostřed studené války s hrůzou uvědomil, že velká část lidstva se zřejmě chystá ve jménu svých rozličných identit vyhodit do povětří celou planetu. Rozhodl se, že musí stůj co stůj pochopit, proč by někdo obětoval úplně vše kvůli nějaké „identitě“, ať už to znamená cokoli. A také pocítil, že musí porozumět ideologiím, kvůli nimž se totalitní režimy uchylují k různým variantám téhož opatření – vraždění vlastních obyvatel. V *Mapách významu*, a znovu i v této knize, Jordan varuje čtenáře nejdůrazněji právě před ideologiemi, bez ohledu na to, kdo a s jakým úmyslem je rozšiřuje.

Ideologie jsou jednoduché myšlenky převlečené za vědu či filozofii, které nabízejí prosté odpovědi na složité otázky života. Ideologové jsou pak lidé, kteří předstírají, že vědí, jak svět vylepšit a zdokonalit, přestože si nedokážou udělat pořádek ani ve vlastním niterném chaosu. (Identita bojovníka, kterou jim propůjčuje jejich ideologie, tento chaos maskuje.) To je samozřejmě ryzí arogance. Jednou z hlavních myšlenek této knihy je „udělejte si nejprve pořádek před vlastním prahem“ a Jordan dokonce podrobně vysvětluje, jak na to.

Ideologie jsou náhražky za opravdové vědění a ideologové jsou vždy nebezpeční, pokud se dostanou k moci, protože jejich prostoduché všeluky nemohou postihnout složitost reálného světa. Navíc když se časem ukáže, že jejich společensko-inženýrské vynálezy nefungují, začnou ideologové svalovat vinu na ty, kdo jejich zjednodušující řešení prohlédli. Lewis Feuer, další významný profesor z Torontské univerzity, ve své knize *Ideology*

and the Ideologists (Ideologie a ideologové) sleduje, jak ideologie přejímají a upravují náboženské příběhy, které chtějí nahradit, ale zbavují je přitom jejich narativní a psychologické hloubky. Například komunismus čerpal z příběhu o Izraelitech v Egyptě, který vypráví o zotročené společenské třídě, bohatých tyranech, lidovém vůdci, který podobně jako Lenin odejde za hranice, žije mezi otroky a pak je převede do zaslíbené země (tou je v případě komunismu utopická diktatura proletariátu).

Jordan ve snaze porozumět ideologiím náruživě četl nejen o sovětských gulazích, ale také o holocaustu a nástupu nacismu. Nikdy předtím jsem nepotkal křesťana z mé generace, kterého by tak soužil osud Židů v Evropě a který by se tak usilovně snažil pochopit, jak se to tenkrát mohlo stát. I já jsem toto téma do hloubky studoval. Otec přežil Osvětim, babička byla ve středním věku, když stanula před Josefem Mengelem, nacistickým lékařem, který na svých pacientech prováděl nevýslovně kruté experimenty. Osvětim přežila jen díky tomu, že neuposlechla jeho rozkazu, nepostavila se do fronty se staršími a nemohoucími a místo toho proklouzla do řady mladších vězňů. Poté své příděly jídla směňovala za barvu na vlasy, aby kvůli šedinám neskončila v plynové komoře. Můj dědeček, její muž, přežil koncentrační tábor v Mauthausenu, těsně před osvobozením však dostali vězni po dlouhé době pevnou stravu a on se hned prvním soustem udusil. S tím vším se svěřuji proto, že mnoho let poté, co jsme se stali přáteli, se Jordan jako klasický liberál postavil za svobodu projevu a levicoví extremisté mu za to dali nálepku bigotního ultrapravičáka.

Tito lidé v nejlepšíhém případě o Jordanovi nic nevědí – a věřte, že se přitom musím hodně snažit, abych k nim byl shovívavý. Já ho znám. S rodinnou historií jako ta moje si člověk na bigotní pravičáky vyvine nejen radar, ale rovnou podvodní sonar. Ale hlavně se naučí rozeznávat, kdo má dostatečný rozhled, intelekt, vůli a odvalu na to, aby proti takovým myšlenkám dokázal účinně bojovat, a Jordan Peterson mezi takové lidi rozhodně patří.

Původně jsem studoval politologii, jenže mne trápilo, jak neuspokojivě moderní politologové vysvětlují nástup nacismu,

totality a předsudků. Hlavně proto jsem si časem přibral studium nevědomí, projekcí, psychoanalýzy, psychiatrie, mozku a regresivního potenciálu skupinové psychologie. Jordan předsedal z politologie na psychologii z podobného důvodu. Sice jsme se mnohdy neshodli na „odpovědích“ (díky Bohu), ale téměř vždy jsme se shodli na otázkách.

Naše přátelství však nebylo jen samá zkáza a ponurost. Když jsem nastoupil na Torontskou univerzitu, začal jsem chodit na přednášky svých kolegů, včetně těch Jordanových, na nichž bylo vždy plno. Viděl jsem tenkrát, co dnes vidí na internetu miliony lidí – brilantního, často okouzlujícího rétora, který ve svých nejlepších chvílích dokázal improvizovat jako špičkový jazzový hudebník. V jednom okamžiku připomínal zapáleného vesnického kazatele (nikoli urputným hlásáním evangelia, nýbrž svou vášní a schopností vyprávět příběhy, které ukazují, jak nesmírnou sílu má víra či nevíra v některé myšlenky), a záhy plynule přešel k úžasně systematickému shrnutí série vědeckých studií. Mistrně dokázal studenty přimět k zamýšlení a k tomu, aby sami sebe a svou budoucnost brali vážně. Učil je úctě k mnoha nejvýznamnějším dílům světové literatury. Uváděl barvitě příklady ze své klinické praxe, mluvil o vlastním osobním životě (v rozumné míře) a svěřil se dokonce i se svými slabinami, a fascinujícím způsobem dával do souvislostí evoluci, mozek a náboženské příběhy. V době, kdy se studenti učí, od intelektuálů jako Richard Dawkins, že evoluce a náboženství stojí v protikladu, Jordan svým studentům pomocí evoluce vysvětloval hluboké psychologické kouzlo a moudrost dávných legend, od Gilgameše přes Buddhu a egyptskou mytologii až po bibli. Ukázal třeba, jak příběhy o dobrovolné výpravě do neznáma – hrdinova pouť – odrážejí univerzální úkony, k jejichž zvládnání se mozek evolučně vyvinul. Jordan těmto příběhům prokazoval úctu, nezjednodušoval je a nikdy netvrdil, že dnes už nám nemají co nabídnout. Kdykoli mluvil například o předsudcích nebo o emocích strachu a odporu, které pramení ze stejného zdroje, či o průměrných rozdílech mezi muži a ženami, vždy vysvětloval, jak se tyto charakteristiky vyvíjely a proč přetrvaly.

Především však studenty seznamoval s tématy, která se na půdě univerzit obvykle neprobírají, například s oním prostým faktem, že kdysi dávno všichni lidé, od Buddha po autory bible, věděli, co dnes ví každý trochu unavenější dospělý – že život je utrpení. Pokud člověk nebo někdo mu blízký trpí, je to smutné. Bohužel to však není nic výjimečného. Netrpíme jen proto, že „politici jsou hlupáci“, že „systém je zkorumpovaný“, nebo proto, že se každý z nás může oprávněně označit za oběť toho či onoho. V životě na každého z nás nevyhnutelně čeká nemalý díl utrpení, protože jsme zkrátka lidé. Je pravděpodobné, že pokud vy nebo někdo, koho milujete, netrpí právě teď, čeká jej to nejdéle do pěti let, tedy až na krajně šťastné výjimky. Výchova dětí, práce, stárnutí, nemoci a smrt jsou těžká břemena a Jordan vždy zdůrazňoval, že pokud si člověk tím vším prochází sám, bez podpory milujícího partnera, moudrosti nebo těch nejlepších psychologů, vše si jen dál ztěžuje. Jordan své studenty ovšem nestrašil. Jeho upřímnost na ně působila naopak povzbudivě, protože většina z nich v hloubi duše věděla, že jejich profesor má pravdu, i když před ním o tom s nimi nikdo nikdy nemluvil – možná proto, že dospělí z jejich okolí je celý život příliš hýčkali s naivní představou, že pokud o utrpení nebudou před svými dětmi mluvit, nějakým kouzlem je před ním ochrání.

V této souvislosti Jordan poukazoval na archetyp hrdiny, který se objevuje napříč kulturami a jímž se vědecky poprvé zabýval rakouský psychoanalytik Otto Rank, žák Sigmunda Freuda. Rank si povšiml, že hrdinské báje mnoha kultur se navzájem podobají, na což později navázali například Carl Jung, Joseph Campbell a Erich Neumann. Zatímco Freud se proslavil tím, že se neurózám snažil porozumět mimo jiné na základě mýtu, který bychom mohli nazvat příběhem tragického hrdiny (jako byl Oidipus), Jordan se zaměřuje na hrdiny vítězné. V jeho příbězích se musí hrdina vypravit do neznámých krajů, postavit se netušeným nebezpečím a podstupovat velká rizika. Část svého já musí přitom nechat odumřít nebo se jí vzdát, aby se mohl znovu zrodit a vypořádat s protivenstvím. K tomu však potřebuje odvahu, což je vlastnost, s níž se studenti ve skriptech či přednáškách často nesetkají.